

INSETE

**Μελέτη Εξειδίκευσης Δράσεων
Σύνδεσης Πρωτογενούς και Τουριστικού
τομέα για υιοθέτηση ολοκληρωμένων
στρατηγικών στο πλαίσιο του
Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης
2014-2020**

(ΥΠΟΕΡΓΟ 8 - ΚΩΔΙΚΟΣ ΟΠΣ ΠΡΑΞΗΣ: MIS 485414)

Αναθέτουσα Αρχή

Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων

Ανάδοχος

SPACE SYNTAX – Β. Γαλιφιανάκης & ΣΙΑ Ο.Ε.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
"ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ"

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΤΙΤΛΟΣ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ:

Μελέτη Εξειδίκευσης Δράσεων Σύνδεσης Πρωτογενούς και Τουριστικού τομέα για υιοθέτηση ολοκληρωμένων στρατηγικών στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

Αναθέτουσα αρχή:

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΣΕΤΕ | INSTITUTE SETE

Ανάδοχος:

Β. ΓΑΛΙΦΙΑΝΑΚΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ ΟΕ – Δ.Τ. SPACE SYNTAX

Δυνάμει της από 4-11-2015 Σύμβασης (ΚΩΔ. 2014ΣΕ03480024 – MIS: 485414)

Το παρόν υλοποιείται στο πλαίσιο του Υποέργου 8 «Οργάνωση και Λειτουργία θεματικών τομέων του ΙΝΣΕΤΕ για την ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας του ΣΕΤΕ, Δράσεις Συντονισμού και Διοίκησης των Υποέργων της Πράξης» της Πράξης «Ενίσχυση της θεσμικής και επιχειρησιακής ικανότητας του ΣΕΤΕ» (ΚΩΔΙΚΟΣ ΟΠΣ ΠΡΑΞΗΣ: MIS 485414)

Περιεχόμενα

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
2. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ.....	6
3. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2010 ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΑΑ 2014-2020.....	9
4. ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ ΠΑΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ	17
4.1 Μέτρα για την προώθηση του τομέα 6 Α.....	17
4.1.1 Μ06 - Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων.	17
4.2 Μέτρα για την προώθηση του τομέα 6-B	20
4.2.1 Μ04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού.....	20
4.2.2 Μ07 - Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές.....	20
4.2.3 Μ19 - Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤΚ - τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων).....	23
5. ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΑΑ	31
6. ΠΛΕΓΜΑ ΔΡΑΣΕΩΝ – ΕΡΓΩΝ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΑΝΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ.....	36
ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	39

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μία από τις βασικές προτεραιότητες της ευρωπαϊκής και εθνικής πολιτικής για την αγροτική ανάπτυξη και την προώθηση των στόχων της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 είναι η ανάπτυξη του υπαίθρου χώρου μέσω της διαφοροποίησης της παραγωγικής του βάσης. Ο εν λόγω ειδικός στόχος, μεταξύ άλλων, επιδιώκεται με την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, οι οποίες βασίζονται και αξιοποιούν τους τουριστικούς πόρους των αγροτικών περιοχών.

Οι σημαντικότερες μορφές τουρισμού που εμφανίζονται στον χώρο αυτόν, σύμφωνα με τον Νόμο 4276/ 2014 είναι:

- Ο τουρισμός της υπαίθρου που έχει ως κίνητρο την επιθυμία των επισκεπτών να έρθουν σε επαφή και να βιώσουν τη φύση, αλλά και να αναπτύξουν διάφορες δραστηριότητες στο φυσικό περιβάλλον.
- Ο αγροτουρισμός αναφέρεται στην παροχή υπηρεσιών υποδοχής και φιλοξενίας ή/και εστίασης σε οργανωμένους χώρους εντός των αγροτικών εγκαταστάσεων. Οι υπηρεσίες αυτές συμπληρώνονται με δραστηριότητες που σχετίζονται με την αγροτική παραγωγή, όπως και με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και ανθρωπογενούς αγροτικού τοπίου. Αφορά γεωργικές εκμεταλλεύσεις και πρέπει να συνδυάζεται υποχρεωτικά με την παραγωγή αγροτικών προϊόντων.
- Ο οινοτουρισμός αφορά στην παροχή υπηρεσιών υποδοχής, ξενάγησης, φιλοξενίας και εστίασης σε χώρους λειτουργικά ενοποιημένους με οινοποιητικές ή και οινοπαραγωγικές (αμπελώνες) εγκαταστάσεις. Οι υπηρεσίες αυτές προσφέρονται συνδυαστικά με δραστηριότητες σχετικές με την αμπελοκαλλιέργεια και την οινική παραγωγή.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (World Tourism Organization), όλες οι παραπάνω μορφές τουρισμούς συνιστούν αγορές «niche» και τμήμα της συνεχώς διευρυνόμενης παγκόσμιας τουριστικής αγοράς. Η European Federation of Rural Tourism (EuroGites) εκτιμά ότι ο αριθμός των τουριστικών εγκαταστάσεων του τουρισμού της υπαίθρου στην Ευρώπη ανέρχεται σε περ. 400.000 εγκαταστάσεις, στις οποίες αντιστοιχούν περ. 3,6 εκ. κλίνες, δηλ. το διπλάσιο από τις κλίνες που διαθέτει η Ισπανία. Η ανάπτυξη των τελευταίων δεκαετιών αυτής της ειδικής μορφής τουρισμού δείχνει τη δυναμική που μπορεί να αναπτύξει ο υποκλάδος και στη χώρα μας, όπου σαφώς υστερεί έναντι άλλων ευρωπαϊκών χωρών, παρόλο που και μέσω της αξιοποίησης των χρηματοδοτήσεων του ΕΓΤΑΑ και ειδικά του προγράμματος LEADER έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια.

Αντικείμενο της παρούσας έκθεσης είναι να διερευνήσει τις δυνατότητες που προσφέρει το πλαίσιο της νέας προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και, ειδικότερα, το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ), για την περαιτέρω ανάπτυξη των τουριστικών προϊόντων στον υπαίθρο χώρο και την παροχή ενισχύσεων για επενδύσεις σε τουριστικές υποδομές και εγκαταστάσεις, καθώς και για τη διασύνδεση μεταξύ της γενικότερης αγροτικής δραστηριότητας και του τουρισμού.

2. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Σύμφωνα με τη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και τους γενικότερους στόχους της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ), όπως αυτή αναθεωρήθηκε το 2013, η πολιτική αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ για την περίοδο 2014-2020 έχει τρεις στρατηγικούς στόχους:

- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας
- Βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και της κλιματικής αλλαγής, και
- Ισορροπημένη εδαφική ανάπτυξη των αγροτικών οικονομιών και κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας και διατήρησης θέσεων εργασίας.

Η προώθηση του τουρισμού της υπαίθρου, όπως θα δειχθεί και στα κατωτέρω, συνιστά ένα από τα σημαντικότερα μέσα για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου της ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών και την δημιουργία βιώσιμων θέσεων εργασίας. Η πολιτική αυτή υλοποιείται με βάση εθνικά και/ή περιφερειακά προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης (ΠΑΑ) επταετούς διάρκειας, τα οποία στηρίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές και στις διατάξεις του Κανονισμού για το ΕΓΤΑΑ.

Σύμφωνα με το ισχύοντα Κανονισμό (ΕΕ) 1305/2013, η δημιουργία και ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων με τη μορφή νέων γεωργικών εκμεταλλεύσεων, η διαφοροποίηση σε μη γεωργικές δραστηριότητες, περιλαμβανομένης της παροχής υπηρεσιών στη γεωργία και τη δασοκομία, δραστηριότητες που αφορούν, μεταξύ άλλων, στον τουρισμό, είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών. Συνεπώς, θα πρέπει να ενθαρρυνθούν επενδύσεις που ενσωματώνουν ταυτόχρονα τη γεωργία, τον αγροτουρισμό μέσω της προώθησης ενός αειφόρου και υπεύθυνου τουρισμού στις αγροτικές περιοχές, τη φυσική και πολιτιστική

κληρονομιά, καθώς και επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Στην ίδια κατεύθυνση θα συμβάλλουν η ανάπτυξη τοπικής υποδομής στα πεδία της ψυχαγωγίας και του πολιτισμού, της ανάπλασης χωριών, της αποκατάστασης και αναβάθμισης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των χωριών και των αγροτικών τοπίων, της διασύνδεσης της άμεσης αγροδιατροφικής παραγωγής με τουριστικό κύκλωμα, της επέκτασης των ευρυζωνικών δικτύων κ.α.

Μία από τις βασικές Προτεραιότητες για την αγροτική ανάπτυξη του άρθρου 4 του Κανονισμού, είναι η «προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της μείωσης της φτώχειας και της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές», μέσω:

- Διευκόλυνσης της διαφοροποίησης, της δημιουργίας και της ανάπτυξης μικρών επιχειρήσεων και της δημιουργίας θέσεων εργασίας.
- Προώθησης της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές.
- Ενίσχυσης της προσβασιμότητας, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις αγροτικές περιοχές.

Στα μέτρα για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων, μεταξύ άλλων, συμπεριλαμβάνονται (άρθρα 19 και 20):

- Η ενίσχυση μη γεωργικών δραστηριοτήτων σε αγροτικές περιοχές.
- Οι επενδύσεις για τη δημιουργία, βελτίωση ή επέκταση τοπικών βασικών υπηρεσιών για τον αγροτικό πληθυσμό, συμπεριλαμβανομένης της αναψυχής και του πολιτισμού, καθώς και των σχετικών υποδομών.
- Οι επενδύσεις για δημόσια χρήση σε υποδομή αναψυχής, τουριστικές πληροφορίες και τουριστικές υποδομές μικρής κλίμακας.
- Οι μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των χωριών, αγροτικών τοπίων και τόπων με υψηλή φυσική αξία.

Μελέτη Εξειδίκευσης Δράσεων Σύνδεσης Πρωτογενούς και Τουριστικού τομέα για υιοθέτηση ολοκληρωμένων στρατηγικών στο πλαίσιο του **Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020**

- Η προώθηση της πολυθεματικής και πολυταμειακής ολοκληρωμένης Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων.
- Κ.α.

3. Η ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΣΠΑ 2014-2020 ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΑΑ 2014-2020

Το **Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020** αποτελεί το βασικό στρατηγικό σχέδιο για την αξιοποίηση των πόρων που προέρχονται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ) της ΕΕ.

Για την ανάπτυξη των αγροτικών και αλιευτικών / παράκτων περιοχών, στο ΕΣΠΑ τίθεται ο στόχος της δημιουργίας αλλά και διατήρησης θέσεων εργασίας στις αγροτικές και αλιευτικές / παράκτιες περιοχές μέσω της ενίσχυσης του αγροδιατροφικού τομέα και των δυναμικών ΜΜΕ των αγροτικών περιοχών, σε συνδυασμό με στοχευμένες ενέργειες συνέργειας με τον τομέα του τουρισμού.

Ως «αγροτικές περιοχές» χαρακτηρίζονται οι ενδιάμεσες και κυρίως αγροτικές περιοχές, ήτοι οι 52 από τους 54 Νομούς της Ελλάδας, εξαιρουμένων των Νομών Αττικής και Θεσσαλονίκης. Οι «αγροτικές περιοχές» καλύπτουν το 94,3% της Ελληνικής επικράτειας (82,2% αγροτικές και 12,1% ενδιάμεσες) και κατοικεί σε αυτές περίπου το ήμισυ του πληθυσμού της χώρας (54,5%).

Ειδικότερα, για την ανάπτυξη περιοχών με φυσικά μειονεκτήματα, στο ΕΣΠΑ, προβλέπονται:

- Για τις νησιώτικες περιοχές: η προώθηση της διασύνδεσης του ποιοτικού, τοπικού προϊόντος με τον τουρισμό, ώστε να διαμορφωθεί μια σταθερή και οικονομικά βιώσιμη παραγωγική βάση στις περιοχές αυτές.
- Για τις ορεινές περιοχές: η ενδυνάμωση της δραστηριότητας στον αγροδιατροφικό τομέα, η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού (χειμερινός, φυσιολατρικός, θρησκευτικός) και η εν γένει διαφοροποίηση

της τοπικής οικονομικής βάσης.

Επίσης, η **Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης** αναδεικνύει τις κύριες συνέργειες που πρέπει να αξιοποιηθούν σε εθνικό επίπεδο και εντοπίζονται στα συμπλέγματα Τουρισμού–Πολιτισμού, Τουρισμού–Αγροδιατροφής και Τουρισμού–Περιβάλλοντος.

Στο πλαίσιο του νέου χωρικού εργαλείου της **Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων** (ΤΑΠΤΚ) και ειδικότερα στο πλαίσιο του σχεδιασμού και εφαρμογής ολοκληρωμένων στρατηγικών ανάπτυξης του αγροτικού χώρου, κεντρική σημασία καταλαμβάνει η διαφοροποίηση της αγροτικής και της αλιευτικής οικονομίας σε κατεύθυνση όπως η διασύνδεση με τις υπηρεσίες τουρισμού και πολιτισμού, και η αναβάθμιση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου.

Η εξειδίκευση του στόχου ανάπτυξης του τουρισμού της υπαίθρου, η αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης, ο προσδιορισμός αναγκών και προτεραιοτήτων, η ένταξη του στόχου αυτού στις προτεραιότητες της αγροτικής ανάπτυξης, η επιλογή των μέτρων παρέμβασης και η κατανομή των πόρων διενεργείται στο πλαίσιο του νέου **ΠΑΑ 2014-2020**.

Ειδικότερα, η **ανάλυση SWOT (δυνατά σημεία)** καταλήγει στο συμπέρασμα ότι *«η γεωργική δραστηριότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την τοπική παράδοση και τα ήθη και έθιμα, δημιουργώντας ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη του τουρισμού της υπαίθρου»*.

Με βάση το παραπάνω συμπέρασμα η ανάλυση SWOT εντοπίζει τις παρακάτω **ευκαιρίες**, που προκύπτουν από:

- Τη διασύνδεση του τουρισμού με τη γαστρονομική και πολιτιστική

παράδοση και τα τοπικά αγροτικά προϊόντα.

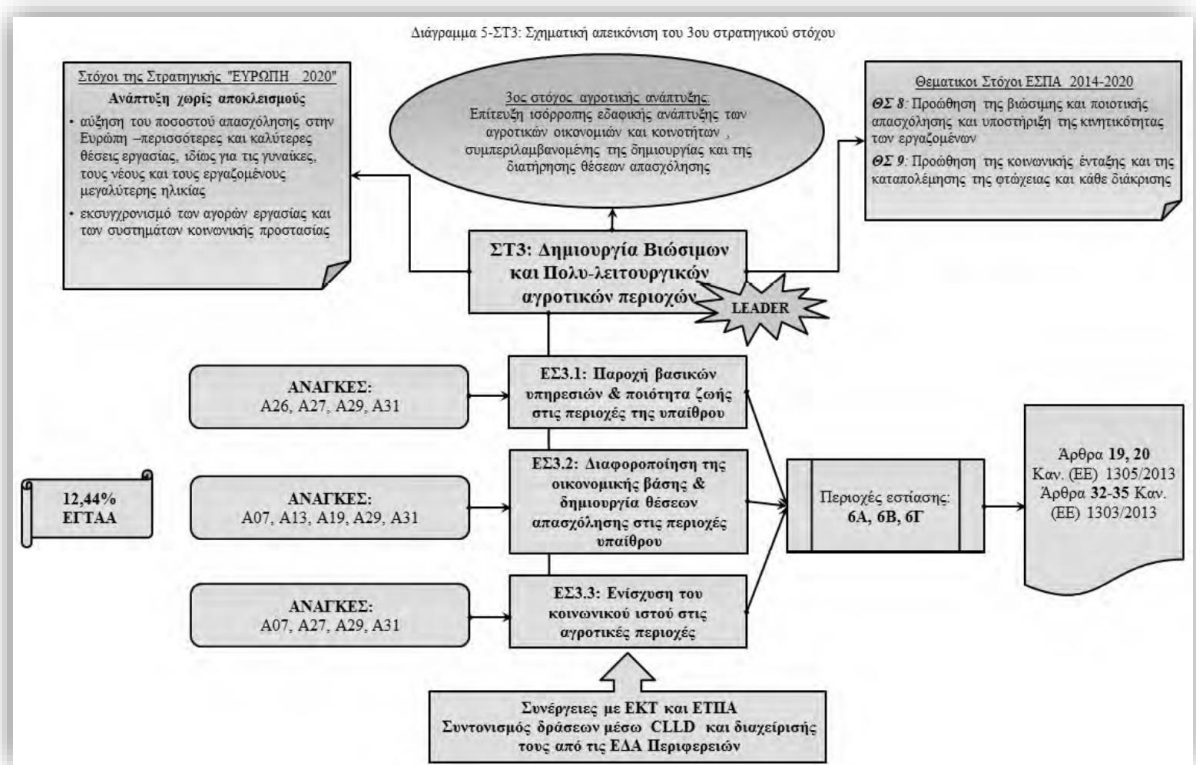
- Τη βελτίωση της προσβασιμότητας στις περιοχές της υπαίθρου, ειδικά τη διασύνδεση με τα μεγάλα αστικά κέντρα, αλλά και τις διεθνείς διασυνδέσεις.

Συγχρόνως, όμως διαπιστώνει ότι υπάρχουν μεγάλες αδυναμίες και ανάγκες περαιτέρω διαφοροποίησης της παραγωγικής βάσης του αγροτικού χώρου και ως σημαντικές **ανάγκες** σε σχέση με την τουριστική ανάπτυξη της υπαίθρου ορίζει, μεταξύ άλλων, τις εξής:

- **«Ανάδειξη της πλούσιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς καθώς και της τοπικής ταυτότητας των αγροτικών περιοχών»** - Η ανάγκη αυτή προκύπτει από τη διαπίστωση ότι οι αγροτικές περιοχές χαρακτηρίζονται από πλούσιο οικο-πολιτιστικό απόθεμα, και μια ζώσα πολιτιστική παράδοση που συνδέεται άμεσα με την αγροτική παραγωγή. Ο τουρισμός της υπαίθρου έχει μια αυτοδύναμη δυναμική, συνιστά όμως και εμπλουτισμό του παραδοσιακού ελληνικού τουριστικού μοντέλου «Ήλιος – Θάλασσα». Συνεπώς, αποτελεί εθνική στρατηγική επιδίωξη η ανάδειξή του, καθώς και η δημιουργία διασυνδέσεων τουρισμού – πολιτισμού με τον αγρο-διατροφικό τομέα. Σημειώνεται, ότι η ανάπτυξη του τουρισμού της υπαίθρου και διασύνδεση με άλλες μορφές τουρισμούς συνιστά στρατηγική επιλογή του συνόλου σχεδόν των Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης, όπως και των ΠΕΠ.
- **«Αξιοποίηση του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού των αγροτικών περιοχών και η Βελτίωση της ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών για την προσέλκυση βιώσιμων επενδύσεων»** - Η ανταγωνιστικότητα των αγροτικών περιοχών θα ενισχυθεί με την προώθηση ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου που θα εδράζεται στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγρο-διατροφικού τομέα, στην ανάπτυξη νέων οικονομικών δραστηριοτήτων, που σχετίζονται άμεσα με τον εμπλουτισμό του τουριστικού προϊόντος, την επέκταση της χρήσης των

ΤΠΕ, αλλά και την αναβάθμιση των βασικών υποδομών.

Με βάση τα παραπάνω, ορίστηκαν οι τρεις στρατηγικοί στόχοι της αναπτυξιακής στρατηγικής του ΠΑΑ. Ο τρίτος στρατηγικός στόχος με τίτλο «**Δημιουργία Βιώσιμων & Πολύ-λειτουργικών αγροτικών περιοχών**», εξειδικεύεται σε τρίτους επί μέρους ειδικούς στόχους. Στο πλαίσιο του τρίτου ειδικού στόχου («Διαφοροποίηση της οικονομικής βάσης και δημιουργία θέσεων απασχόλησης στις περιοχές της υπαίθρου») θα ενισχυθούν επενδύσεις για τη διαφοροποίηση της οικονομίας της υπαίθρου και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Η προώθηση του τουρισμού της υπαίθρου και η εντονότερη διασύνδεση μεν τοπική αγροτική παραγωγή και τον τοπικό πολιτισμό συνιστά σημαντικό εργαλείο.

Με βάση τα παραπάνω και σύμφωνα με τον Κανονισμό 1305/2013, το ΠΑΑ θέτει 6 **Προτεραιότητες (P)**, κάθε μία εκ των οποίων δίνει έμφαση σε συγκεκριμένους τομείς. Οι Προτεραιότητες και οι τομείς με ιδιαίτερη έμφαση του ΠΑΑ είναι:

P1) Προώθηση της μεταφοράς γνώσεων και της καινοτομίας στη γεωργία, τη δασοπονία και τις αγροτικές περιοχές.

Με έμφαση στους ακόλουθους τομείς:

1A) Προώθηση της καινοτομίας, της συνεργασίας και της ανάπτυξης της βάσης γνώσεων στις αγροτικές περιοχές.	1B) Ενίσχυση των δεσμών μεταξύ γεωργίας, της παραγωγής τροφίμων και της δασοπονίας και της έρευνας και καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένου του στόχου της βελτιωμένης περιβαλλοντικής διαχείρισης και αποδοτικότητας.	1C) Προώθηση της διάβιου μάθησης και της επαγγελματικής κατάρτισης στους τομείς της γεωργίας και της δασοπονίας.
--	--	--

P2) Ενίσχυση της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και της ανταγωνιστικότητας όλων των τύπων γεωργίας σε όλες τις περιφέρειες και προώθηση των καινοτόμων γεωργικών τεχνολογιών και της βιώσιμης διαχείρισης των δασών. Έμφαση σε:

2A) Βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας όλων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και διευκόλυνση της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ιδίως προκειμένου να αυξηθεί η συμμετοχή και ο προσανατολισμός στην αγορά και η διαφοροποίηση της γεωργίας.	2B) Διευκόλυνση της εισόδου εξειδικευμένων γεωργών στο γεωργικό τομέα και ειδικότερα ανανέωση των γενεών..
--	--

P3) Προώθηση της οργάνωσης της αλυσίδας τροφίμων, περιλαμβανομένης της επεξεργασίας και εμπορίας γεωργικών προϊόντων, της καλής διαβίωσης των ζώων και της διαχείρισης κινδύνων στη γεωργία.

Με έμφαση στους ακόλουθους τομείς:

3Α) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των πρωτογενών παραγωγών με την καλύτερη ένταξή τους στη γεωργική αλυσίδα τροφίμων μέσω συστημάτων ποιότητας, προσθέτοντας αξία στα γεωργικά προϊόντα, με προώθηση σε τοπικές αγορές και βραχείες αλυσίδες εφοδιασμού, ομάδες και οργανώσεις παραγωγών και διεπαγγελματικές οργανώσεις

3Β) Στήριξη της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων στη γεωργική εκμετάλλευση.

P4) Αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση των οικοσυστημάτων που συνδέονται με τη γεωργία και τη δασοπονία.

Με έμφαση στους ακόλουθους τομείς:

4Α) Αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000, και εντός των περιοχών που αντιμετωπίζουν φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα της γεωργίας υψηλής φυσικής αξίας και της κατάστασης των ευρωπαϊκών τοπίων.

4Β) Βελτίωση της διαχείρισης των υδάτων, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των λιπασμάτων και των φυτοφαρμάκων.

4C) Πρόληψη της διάβρωσης του εδάφους και βελτίωση της διαχείρισης του εδάφους.

P5) Προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων και στήριξη της στροφής προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα με ανθεκτικότητα στην αλλαγή του κλίματος στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοπονίας Με έμφαση στους ακόλουθους τομείς:

5A) Αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης ύδατος από τη γεωργία:	5B) Αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης ενέργειας στη γεωργία και τη μεταποίηση τροφίμων.	5C) Διευκόλυνση του εφοδιασμού και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υποπροϊόντων, αποβλήτων, υπολειμμάτων και λοιπών πρώτων υλών εκτός των τροφίμων για τους σκοπούς της βιοοικονομίας.	5D) Μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και αμμωνίας από τη γεωργία.	5E) Προώθηση της διατήρησης και δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα στη γεωργία και τη δασοκομία
---	--	--	---	---

P6) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης, της μείωσης της φτώχειας και της οικονομικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές

Με έμφαση στους ακόλουθους τομείς:

6A) Διευκόλυνση της διαφοροποίησης, της δημιουργίας και της ανάπτυξης μικρών επιχειρήσεων και της δημιουργίας θέσεων εργασίας.	6B) Προώθηση της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές.	6C) Ενίσχυση της προσβασιμότητας, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ) στις αγροτικές περιοχές.
--	---	--

Από τις παραπάνω Προτεραιότητες (P) αυτή που σχετίζεται αμεσότερα με την προώθηση του τουρισμού στις αγροτικές περιοχές είναι η Προτεραιότητα 6 (P6) και ειδικότερα ο τομέας 6B (Προώθηση της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές) καθώς και ο τομέας 6A (Προώθηση της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές).

Υπάρχουν όμως άλλες Προτεραιότητες (P) που χωρίς να δίνουν άμεση προτεραιότητα στον τουρισμό, επηρεάζουν θετικά τους τουριστικούς πόρους και το τουριστικό προϊόν των αγροτικών περιοχών. Τέτοιες Προτεραιότητες είναι για παράδειγμα:

- P3 που αναφέρεται στη δημιουργία βραχύβιων αλυσίδων εφοδιασμού (3A), προωθώντας έτσι τη διασύνδεση των τουριστικών επιχειρήσεων με την τοπική παραγωγή.
- P4 που δίνει έμφαση στην αποκατάσταση, διατήρηση και ενίσχυση της βιοποικιλότητας, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών Natura 2000 (4A), ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού.

Οι παραπάνω Προτεραιότητες προωθούνται από συγκεκριμένα Μέτρα (M) του ΠΑΑ. Τα Μέτρα που έχουν συνάφεια με την ενίσχυση της τουριστικής δραστηριότητας και την διατήρηση και ανάδειξη των τουριστικών προϊόντων παρουσιάζονται στην επόμενη ενότητα. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στα Μέτρα που προάγουν την Προτεραιότητα P6.

4. ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΤΟΥ ΠΑΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ

Για την προώθηση του τουρισμού στις αγροτικές περιοχές της χώρας στο πλαίσιο του νέου ΠΑΑ 2014-2020 έχουν υιοθετηθεί μια σειρά Μέτρων (Μ), τα οποία σχετίζονται άμεσα με τις τουριστικές επιχειρηματικές επενδύσεις και τις τουριστικές υποδομές, καθώς και με την προστασία και ανάδειξη των τουριστικών πόρων του αγροτικού χώρου και προωθούν τους τομείς Προτεραιότητας 6 Α (Διευκόλυνση της διαφοροποίησης, της δημιουργίας και της ανάπτυξης μικρών επιχειρήσεων και της δημιουργίας θέσεων εργασίας) και 6Β (Προώθηση της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές).

4.1 Μέτρα για την προώθηση του τομέα 6 Α

4.1.1 Μ06 - Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων.

ΥΠΟΜΕΤΡΟ 6.2: Υποστήριξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και κατοίκων της υπαίθρου για εκκίνηση νέων μη γεωργικών δραστηριοτήτων

Μέσω της εφαρμογής του Υπομέτρου 6.2 προάγεται η διαφοροποίηση της μη γεωργικής δραστηριότητας και εξυπηρετούνται βασικές ανάγκες, όπως:

- Η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης με έμφαση στην αναβάθμιση της ποιότητας του τουρισμού, στη ανάδειξη θεματικών μορφών τουρισμού, στην τουριστική αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς καθώς και στην προώθηση συναφών «δημιουργικών» οικοτεχνιών και μικρών βιοτεχνιών, για την παραγωγή προϊόντων για διάθεση στους επισκέπτες. Ειδικό βάρος δίδεται στη διασύνδεση μεταξύ του τουρισμού, του πολιτισμού, της τοπικής παραγωγής, της παραδοσιακής γαστρονομίας και του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος. Η

ενδυνάμωση των συνεργειών μεταξύ των επιχειρήσεων του τουρισμού, του εμπορίου, της αγροτικής παραγωγής, της εστίασης, των μεταφορών κ.α. και η δημιουργία ολοκληρωμένων εφοδιαστικών αλυσίδων, προάγει την τοπική ταυτότητα και προσφέρει ένα συνεκτικό πακέτο υπηρεσιών. Η πολυλειτουργικότητα και η επισκεψιμότητα ενός τόπου δύναται να ενδυναμωθούν και μέσω της ανάπτυξης ειδικών μορφών εγκαταστάσεων και προϊόντων όπως είναι το «πολυλειτουργικό αγρόκτημα», η «οικοτεχνία», ο «αγροτουρισμός» και ο «οινοτουρισμός» (Ν. 4235/2014 και Ν. 4276/2014). Η υποστήριξη με στόχο της «διαφοροποίηση» του τοπικού παραγωγικού συστήματος αφορά σε δραστηριότητες εμπορίας και μεταποίησης προς μη γεωργικά προϊόντα (π.χ. κατασκευή προϊόντων κλωστοϋφαντουργικής, ένδυσης, από δέρμα – ξύλο – φελλό και καλαθοποιίας, παραγωγή σαπουνιών, κεραμικών, επίπλων, κοσμημάτων, παιχνιδιών), καθώς και σε δραστηριότητες σχετικές με τον πολιτισμό, την αναψυχή και τις ειδικές μορφές τουρισμού (όπως καταλύματα, ενοικίαση ειδών αναψυχής, διοργάνωση πολιτιστικών ή άλλων εκδηλώσεων)

- Η υποστήριξη της κοινωνικής συνοχής μέσω της βελτίωσης των υποδομών και της προσφοράς υπηρεσιών που εξυπηρετούν τις καθημερινές ανάγκες των κατοίκων σε μικρές, νησιωτικές και ορεινές αγροτικές κοινότητες. Η ενίσχυση της προσφοράς υπηρεσιών μπορεί να αφορά εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές υπηρεσίες (όπως κοινωνική μέριμνα, ιατρικές και εκπαιδευτικές υπηρεσίες) ή γενικής φύσεως υπηρεσίες (όπως μικρής κλίμακας λιανεμπόριο και τεχνικά εργαστήρια). Οι υπηρεσίες αυτές πέραν της εξυπηρέτησης του τοπικού πληθυσμού είναι σημαντικές και για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών και συνεπώς είναι αναγκαίες για τη βελτίωση της ελκυστικότητας μιας περιοχής.

Η στήριξη στη «διαφοροποίηση» απευθύνεται σε μικρές και πολύ μικρές

επιχειρήσεις, με δικαιούχους φυσικά πρόσωπα με μόνιμη κατοικία εντός των αγροτικών περιοχών εφαρμογής όπως είναι γεωργοί και μέλη αγροτικών νοικοκυριών ή λοιπά φυσικά πρόσωπα.

Το υπομέτρο 6.2 εφαρμόζεται σε αγροτικές περιοχές, έτσι όπως ορίζονται σύμφωνα με τη νέα Τυπολογία της ΕΕ σε επίπεδο Νομού – NUTS 3 (Νομοί κυρίαρχα ή ενδιάμεσα αγροτικοί), συμπεριλαμβανομένου του Νομού Θεσσαλονίκης και των Δήμων Νήσων του Νομού Αττικής, αλλά σε Τοπικές ή Δημοτικές Κοινότητες αυτών με μόνιμο πληθυσμό έως και 5.000 κατοίκους.

Οι παρακάτω Πίνακες αποτυπώνουν τους δείκτες στόχου και των προγραμματισμένων εκροών.

Όνομα Δείκτη Στόχου	Τιμή στόχος 2023
Σ20: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα που λαμβάνουν στήριξη	2,860,00

Δείκτες προγραμματισμένων εκροών		
Όνομα Μέτρου	Όνομα Δείκτη	Τιμή
M06: Ανάπτυξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επιχειρήσεων	Αριθμός δικαιούχων που λαμβάνουν ενισχύσεις για σύσταση επιχείρησης/υποστήριξης επενδύσεων σε μη γεωργικές δραστηριότητες σε αγροτικές περιοχές	3.140,00
	Συνολική επένδυση σε ευρώ (δημόσια και ιδιωτική)	132.738.845,33
	Συνολική δημόσια δαπάνη σε ευρώ	100.237.582,00

4.2 Μέτρα για την προώθηση του τομέα 6-B

4.2.1 M04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού

Στο πλαίσιο του παρόντος Μέτρου προωθούνται οι κάτωθι δράσεις (υπομέτρα):

- Επενδύσεις για τη βελτίωση των επιδόσεων και της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων (υπομέτρο 4.1).
- Επενδύσεις στη μεταποίηση, εμπορία και/ή ανάπτυξη των γεωργικών προϊόντων (υπομέτρο 4.2).
- Επενδύσεις σε υποδομές που σχετίζονται με την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή της γεωργίας και της δασοπονίας (υπομέτρο 4.3).
- Μη παραγωγικές επενδύσεις σε υποδομές που σχετίζονται με την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή της γεωργίας και της δασοπονίας (υπομέτρο 4.4).

Οι περισσότερες από τις παραπάνω δράσεις (υπομέτρα) δεν σχετίζονται άμεσα ή ακόμη και έμμεσα με τον τουρισμό. Μια έμμεση θετική επίδραση στην τουριστική ανάπτυξη (π.χ. οικοτουρισμό, δραστηριότητες στη φύση) αναμένεται από τη στήριξη των επενδύσεων σε υποδομές, όπως για παράδειγμα από τη δράση για τη διάνοιξη και βελτίωση του δασικού οδικού δικτύου (Δράση 4.3.3).

4.2.2 M07 - Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές.

Το M07 στοχεύει: (α) την προστασία της βιοποικιλότητας και την ανάδειξη της φυσικής αξίας των αγροτικών περιοχών (περιβαλλοντική διάσταση) και β) την προώθηση των ευρυζωνικών υποδομών σε αγροτικές περιοχές (τεχνολογική

διάσταση).

Τα υπομέτρα (δράσεις) του Μέτρου είναι τα εξής:

ΥΠΟΜΕΤΡΟ 7.1: Στήριξη για την εκπόνηση και επικαιροποίηση προγραμμάτων ανάπτυξης δήμων και χωριών σε αγροτικές περιοχές και των βασικών τους υπηρεσιών και για την εκπόνηση και επικαιροποίηση σχεδίων προστασίας και διαχείρισης τοποθεσιών NATURA 2000 και άλλων περιοχών μεγάλης φυσικής αξίας.

- Ειδικότερα, το υπομέτρο αυτό αφορά στην εκπόνηση Θεματικών Σχεδίων Διαχείρισης για τον Τομέα της Γεωργίας (συμπεριλαμβανομένης της κτηνοτροφίας) σε προστατευόμενες περιοχές οι οποίες περιλαμβάνουν σημαντικές εκτάσεις με γεωργική χρήση (καλλιεργούμενες εκτάσεις και βοσκότοποι). Πρόκειται για περιοχές του δικτύου NATURA 2000 ή εθνικά πάρκα.
- Η προστασία και ανάδειξη των οικολογικά σημαντικών περιοχών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη του οικότουρισμού.
- Δικαιούχοι της ενίσχυσης είναι Φορείς όπως Κεντρική Διοίκηση – Υπουργεία, Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, ΟΤΑ Α ή Β Βαθμού.
- Το υπομέτρο 7.1 εφαρμόζεται σε αγροτικές περιοχές, έτσι όπως ορίζονται σύμφωνα με τη νέα Τυπολογία της ΕΕ σε επίπεδο Νομού – NUTS 3 (Νομοί κυρίαρχα ή ενδιάμεσα αγροτικοί), συμπεριλαμβανομένου του Νομού Θεσσαλονίκης. Ειδικά, εφαρμόζεται σε περιοχές NATURA με σημαντική έκταση γεωργικής γης (συμπεριλαμβανομένων βοσκοτόπων) έτσι όπως επιλέχθηκαν και απαριθμούνται στο Πεδίο Περιγραφής του μέτρου 7 (General Description of the measure) και στο υπομέτρο 7.1 (βλ. Περιγραφή του υπομέτρου και κριτήρια επιλεξιμότητας).

ΥΠΟΜΕΤΡΟ 7.3: Στήριξη για την ευρυζωνική υποδομή, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας, βελτίωσης και επέκτασής της, την παθητική ευρυζωνική υποδομή και

την παροχή πρόσβασης στην ευρυζωνικότητα και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση

- Το υπομέτρο αυτό συνεισφέρει στην πρόσβαση σε γνώση, πληροφορίες και υπηρεσίες με το μικρότερο δυνατό κόστος και την εν γένει άρση του απομονωτισμού των αγροτικών περιοχών. Συγχρόνως επιτρέπει την αξιοποίηση των ΤΠΕ για την ψηφιακή προβολή μιας τουριστικής περιοχής, για εφαρμογές από τουριστικές επιχειρήσεις, για την ψηφιοποίηση των τουριστικών πόρων (π.χ. μονοπατιών, αξιοθέατων, πολιτισμού), κ.α.
- Δικαιούχοι του υπομέτρου είναι Φορείς εντός Δημοσίου Τομέα ή άλλοι φορείς που εποπτεύονται από τους Φορείς του Δημοσίου.
- Το υπομέτρο 7.3 εφαρμόζεται σε «κυρίως» αγροτικές περιοχές, έτσι όπως ορίζονται σύμφωνα με τη νέα Τυπολογία της ΕΕ σε επίπεδο Νομού – NUTS 3, ήτοι Νομοί κυρίαρχα αγροτικοί, οι οποίοι είναι ταυτόχρονα, «Ορεινοί» (ήτοι το ποσοστό του πληθυσμού που διαμένει σε ορεινές και δυσπρόσιτες περιοχές υπερβαίνει το 50%) ή /και «Νησιωτικοί» (ήτοι είναι νησιά ανεξάρτητα κατηγορίας μεγέθους νησιού) σύμφωνα με σχετική τυπολογία της ΕΕ (Τυπολογία ΕΕ - 5η Έκθεση Συνοχής, Regional typologies: a compilation, n° 01/2011 Regional Focus Paper). Κατά αυτό τον τρόπο προκύπτουν 22 Νομοί οι οποίοι απαριθμούνται στο Πεδίο Περιγραφής του μέτρου 7 (General Description of the measure) και στο υπομέτρο 7.3 (βλ. Κριτήρια επιλεξιμότητας). Στους παραπάνω αναφερόμενους Νομούς, είναι επιλέξιμοι «λευκοί NGA» οικισμοί, οι οποίοι θα εξειδικευθούν στην προκήρυξη, ύστερα από σχετική λεπτομερή χαρτογράφηση και ανάλυση της κάλυψης σε συνδυασμό με διενέργεια διαβούλευσης (βλ. Κατευθυντήριες Γραμμές για τα ευρυζωνικά δίκτυα: 2013/C 25/01). Σε κάθε περίπτωση δεν είναι επιλέξιμοι οικισμοί (σε επίπεδο Τοπικών ή Δημοτικών Κοινοτήτων) με μόνιμο πληθυσμό πάνω από 15.000 κάτοικοι.

ΥΠΟΜΕΤΡΟ 7.6: Στήριξη για μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των χωριών, των αγροτικών τοπίων και των τόπων υψηλής φυσικής

αξίας, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κοινωνικοοικονομικών πτυχών και των δράσεων περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης

- Μέσω του εν λόγω Υπομέτρου ενισχύονται μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των χωριών, των αγροτικών τοπίων και των τόπων υψηλής φυσικής αξίας, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κοινωνικοοικονομικών πτυχών και των δράσεων περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης. Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται, μεταξύ άλλων, η ανάδειξη και αναβάθμιση των αγροτικών περιοχών, καθώς και η βελτίωση της ελκυστικότητάς τους έναντι των επισκεπτών.
- Δικαιούχοι ενίσχυσης είναι φορείς όπως ΟΤΑ Α ή Β Βαθμού, Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, Πανεπιστήμια, άλλοι τοπικοί δημόσιοι φορείς, σωματεία, ΑΜΚΕ και λοιπές ΜΚΟ – ΝΠΙΔ/
- Το υπομέτρο 7.6 εφαρμόζονται σε αγροτικές περιοχές, έτσι όπως ορίζονται σύμφωνα με τη νέα Ταυτολογία της ΕΕ σε επίπεδο Νομού – NUTS 3 (Νομοί κυρίαρχα ή ενδιάμεσα αγροτικοί), συμπεριλαμβανομένου του Νομού Θεσσαλονίκης και των Δήμων Νήσων του Νομού Αττικής, αλλά σε Τοπικές ή Δημοτικές Κοινότητες αυτών με μόνιμο πληθυσμό έως και 5.000 κατοίκους.

4.2.3 M19 - Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤΚ - τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων)

Η «Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ) είναι ένα νέο χωρικό εργαλείο που στοχεύει στην προώθηση μιας τοπικής στρατηγικής ανάπτυξης μέσω ενός ολοκληρωμένου, πολυθεματικού και πολύ-τομιακού σχεδίου. Με βάση την εμπειρία του LEADER, εστιάζει σε συγκεκριμένες υπο-περιφερειακές περιοχές και μπορεί να υποστηριχθεί και από τα περισσότερα Διαρθρωτικά Ταμεία (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΑ). Είναι μια σημαντική πρόβλεψη που δύναται να ενθαρρύνει την «από κάτω προς τα επάνω» συμμετοχή τοπικών φορέων ανάπτυξης (Ομάδες Τοπικής Δράσης-ΟΤΔ). Με την εξουσιοδότηση ανάθεσης σχεδιασμού και

εφαρμογής ενός ολοκληρωμένου σχεδίου από μια τοπική συνεργασία δημόσιων, ιδιωτικών και κοινωνικών φορέων, το εργαλείο αυτό μπορεί να αυξήσει την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα του στόχου της «εδαφικής συνοχής» και της τοπικής ανάπτυξης. Τα κράτη μέλη καθορίζουν τους στόχους και τις προτεραιότητες της προσέγγισης της ΤΠΤΚ, καθώς και πως σκοπεύουν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που δημιουργούνται από την εφαρμογή ενός τέτοιου εργαλείου. Επίσης, θα πρέπει να προσδιορίσουν την τυπολογία των εδαφικών περιοχών για την εφαρμογή της νέας στρατηγικής. Αυτές οι πληροφορίες θα πρέπει να ενσωματωθούν στο Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης. Η συνέπεια και ο συντονισμός των ταμείων του Κοινού Στρατηγικού Πλαισίου θα εξασφαλιστούν μέσω συντονισμένης ανάπτυξης των ικανοτήτων, πρόσκληση υποβολής προτάσεων, επιλογή προγράμματος, έγκριση, χρηματοδότηση και έλεγχο της εφαρμογής της στρατηγικής.

Η πρόωθηση της ΤΑΠΤΚ στο πλαίσιο του νέου ΠΑΑ 2014-2020 επιτυγχάνεται με το Μέτρο 19 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤΚ - τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων)».

Όπως αναφέρεται παραπάνω πρόκειται για ένα νέο εργαλείο προώθησης της ανάπτυξης αγροτικών περιοχών που ενσωματώνει τα προηγούμενα εργαλεία όπως είναι το Πρόγραμμα LEADER και τα Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου (ΟΠΑΑΧ), τα οποία εφαρμόστηκαν από τις επί μέρους Αναπτυξιακές Εταιρείες. Οι ελληνικές αγροτικές περιοχές έχουν μακρόχρονη εμπειρία στον σχεδιασμό και υλοποίηση των εν λόγω προγραμμάτων. Στόχος της νέας προσέγγισης είναι η εφαρμογή μιας πιο ολοκληρωμένης προσέγγισης για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου, χρησιμοποιώντας μια πιο ολοκληρωμένη, πολυταμειακή παρέμβαση, με νέα καινοτόμα εργαλεία όπως π.χ. ενίσχυση βραχέων αλυσίδων και εναλλακτικών καναλιών διάθεσης αγροτικών προϊόντων, διασύνδεση αγροτικού τομέα με τον πολιτισμό, τον τουρισμό και το περιβάλλον κ.α. Μέσω των ΤΑΠΤΚ επιδιώκεται η προώθηση της γενικότερης εθνικής και περιφερειακής

αναπτυξιακής πολιτικής, καθώς και των αντίστοιχων στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης. Οι παρεμβάσεις δύνανται να είναι δημοσίου ή ιδιωτικού τομέα (π.χ. χρηματοδότηση υποδομών, προώθηση της απασχόλησης, ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η δικτύωση και ανάπτυξη των τοπικών ικανοτήτων, δράσεις συνεργασίας). Για το σκοπό αυτό αξιοποιούνται υπο-μέτρα του ΕΓΤΑΑ, καθώς και δράσεις από το ΕΤΘΑ, το ΕΚΤ και το ΕΤΠΑ, εφόσον επιλεγεί η πολυταμειακή προσέγγιση.

Το μέτρο 19 (LEADER) εφαρμόζεται σε αγροτικές περιοχές, έτσι όπως ορίζονται σύμφωνα με τη νέα Τυπολογία της ΕΕ σε επίπεδο Νομού – NUTS3 (Νομοί κυρίαρχα ή ενδιάμεσα αγροτικοί), συμπεριλαμβανομένου του Νομού Θεσσαλονίκης και των Δήμων Νήσων του Νομού Αττικής. Συνολικά θα επιλεγούν κατά μέγιστο αριθμό 50 περιοχές για την εφαρμογή του παρόντος μέτρου οι οποίες συνολικά μπορούν να καλύπτουν έκταση ίση έως και το 100% των επιλέξιμων περιοχών παρέμβασης LEADER. Οι περιοχές Leader θα αποτελούνται από Τοπικές / Δημοτικές Κοινότητες, των οποίων ο συνολικός μόνιμος πληθυσμός ή ο μόνιμος πληθυσμός των εκτός σχεδίου περιοχών είναι μικρότερος των 15.000 κατοίκων με εξαίρεση τα μικρά νησιά στα οποία δεν έχει ισχύ ο ανωτέρω πληθυσμιακός περιορισμός.

Ο πληθυσμός της κάθε περιοχής παρέμβασης θα κυμαίνεται μεταξύ 10.000 - 150.000 κατοίκους.

Προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη αναπτυξιακή ώθηση κάθε ΟΤΔ, κατά την κατάρτιση της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής θα πρέπει να επιλέξει μια βασική θεματική κατεύθυνση, ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη συγκέντρωση των πόρων και διασφάλιση των προσδοκώμενων αποτελεσμάτων. Η εν λόγω βασική θεματική κατεύθυνση τοπικής ανάπτυξης, η οποία θα έχει την μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα στο τοπικό πρόγραμμα, μπορεί να συνδέεται συμπληρωματικά και με δευτερεύουσες θεματικές κατευθύνσεις.

Οι θεματικές κατευθύνσεις ενδεικτικά μπορούν να αφορούν τα παρακάτω:

- Τη διασύνδεση τομέων και οικονομικών παραγόντων.
- Την υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας και την ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας.
- Την υλοποίηση κοινωνικών δράσεων για την επίτευξη κοινωνικής συνοχής και την καταπολέμηση της φτώχειας.
- Την προώθηση της συμμετοχής, της συνεργασίας, της δικτύωσης και της ανταλλαγής τεχνογνωσίας μεταξύ διαφορετικών περιοχών, εταίρων και κρατών.
- Την ενίσχυση δράσεων και παρεμβάσεων για το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή.
- Τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και ποιότητας ζωής του τοπικού πληθυσμού.
- Την ενίσχυση της καινοτομίας και των καινοτόμων παρεμβάσεων.
- Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας αλλά και ειδικότερα τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αλυσίδας αξίας του αγροδιατροφικού τομέα.
- Την εισαγωγή πρακτικών για την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής.

Μέσω του υπομέτρου 19.1, οι υφιστάμενες ή νέες Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) δύνανται να λάβουν στήριξη για την προετοιμασία της στρατηγικής της τοπικής ανάπτυξης.

Το κύριο υπομέτρο για την υλοποίηση του τοπικού προγράμματος είναι το 19.2: «Στήριξη υλοποίησης δράσεων των στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (CLLD/LEADER)».

Με τους πόρους του υπομέτρου δίνεται η δυνατότητα ενίσχυσης επενδύσεων δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα. Μέσω των επενδύσεων αυτών θα πρέπει να

προάγονται η ανάδειξη του τοπικού πολιτισμού, της τοπικής οικονομίας και της τοπικής ταυτότητας, η καινοτομία, η βελτίωση της τοπικής επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας η αύξηση της επισκεψιμότητας, η ενίσχυση της διαφοροποίησης της τοπικής οικονομίας, η προώθηση της συνεργασίας, η αναβάθμιση της προστιθέμενης αξίας των τοπικών προϊόντων, της απασχόλησης, της προστασίας του περιβάλλοντος, της κοινωνικής συνοχής κ.α.

Ειδικότερα, μέσω των **δημοσίων επενδύσεων** δύνανται να υλοποιηθούν έργα, όπως:

- Βελτίωση αποκατάσταση και επέκταση δημόσιων κτηρίων (καθώς και η ενεργειακή αναβάθμιση αυτών). Τα εν λόγω δημόσια κτίρια δύνανται να αξιοποιηθούν για δραστηριότητες όπως διενέργεια εκδηλώσεων, άθληση, μουσεία, εκθετήρια κ.α., καθώς και για δημιουργία πολυχώρων, για την επίδειξη και πώληση τοπικών προϊόντων κ.α.
- Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση πολιτιστικών χαρακτηριστικών της υπαίθρου.
- Έργα δημιουργίας, ανάπτυξης ή βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών αναψυχής, πολιτισμού, καθώς και ενέργειες ανάδειξης και προβολής για την αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής.
- Έργα για την περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών.

Η ενίσχυση, με την μορφή επιχορήγησης, των **ιδιωτικών επενδύσεων** οφείλουν να έχουν επιχειρηματικό χαρακτήρα και να συμβάλουν στην ανάπτυξη του δευτερογενή και τριτογενή τομέα της τοπικής οικονομίας. Ενδεικτικά επιλέξιμα έργα μπορεί να είναι:

- Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων.
- Στήριξη της δημιουργίας, εκσυγχρονισμού και επέκτασης ΜΜΕ.
- Ενέργειες συνεργασίας και δικτύωσης.
- Αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων.

- Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αλυσίδας αξίας του αγροδιατροφικού τομέα.

Δικαιούχοι για ενισχύσεις έργων δημοσίου χαρακτήρα είναι κατ' εξοχήν οι ΟΤΑ Α & Β βαθμού και φορείς τους, ενώ η επιχορηγήσεις για επενδυτικά έργα του ιδιωτικού τομέα είναι ιδιωτικοί φορείς με καταστατικό σκοπό την υλοποίηση αντίστοιχων έργων, καθώς και άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Σημειώνεται ότι Δικαιούχος των δράσεων του υπομέτρου αυτού δύναται να είναι και η ΟΤΔ ή μέλος αυτής.

Προκειμένου τα έργα να είναι επιλέξιμα θα πρέπει:

- Να συμβάλουν στην επίτευξη των στόχων και προτεραιοτήτων του ΠΑΑ 2014-2020, καθώς και στην επίτευξη των στόχων της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής και των θεματικών κατευθύνσεων των τοπικών προγραμμάτων που έχουν προταχθεί.
- Να συμβάλουν στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.

Κάθε ΟΤΔ καθορίζει τις αρχές και τα κριτήρια επιλογής των προς ενίσχυση έργων και παρεμβάσεων.

Ο συνολικός προϋπολογισμός των ενισχυόμενων έργων δύναται να ανέλθει μέχρι 600.000 €. Μόνον έργα διαχείρισης στερεών ή υγρών αποβλήτων και έργα ύδρευσης δύναται να έχουν προϋπολογισμό μέχρι 2.000.000 €. Οι ενισχύσεις για άυλες ενέργειες αφορούν έργα με προϋπολογισμό μέχρι 50.000 € , εφόσον είναι δημόσιου χαρακτήρα και μέχρι 100.000 € για ιδιωτικού χαρακτήρα.

Εκτός από τα παραπάνω έργα, η ΟΤΔ δύναται να συμπεριλάβει στο τοπικό πρόγραμμα και συναφή έργα, αξιοποιώντας άλλα Μέτρα ή Υπομέτρα του ΠΑΑ 2014-2020.

Ειδικότερα:

- Το μέτρο 4 «Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού», (εκτός του υπομέτρου 4.1 «Επενδύσεις για τη βελτίωση των επιδόσεων και της βιωσιμότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων»), δύναται να υλοποιηθεί μέσω των ΤΑΠΤΚ, για έργα των οποίων ο προϋπολογισμός δεν υπερβαίνει τις 600.000 €.
- Το υπομέτρο 6.4 «Ενίσχυση επενδύσεων για μη γεωργικές δραστηριότητες» θα εφαρμοστεί αποκλειστικά και μόνο μέσω του υπομέτρου 19.2.
- Το μέτρο 7 «Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές» θα εφαρμοστεί αποκλειστικά και μόνο μέσω του υπομέτρου 19.2. (με εξαίρεση το υπομέτρο 7.1 «Εκπόνηση μελετών δήμων για τον προγραμματισμό δράσεων και έργων, συμπεριλαμβανομένων προστατευόμενων περιοχών»).

Όνομα δείκτη στόχου	Τιμή στόχος 2023
Καθαρό ποσοστό του πληθυσμού που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες	75.000,00 (ως απόλυτος αριθμός, όπως έχει οριστεί μέσω του εγκεκριμένου ΠΑΑ 2014-2020)
Σ21: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που καλύπτεται από στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης (τομέας επικέντρωσης 6B)	46,44%
Αγροτικός πληθυσμός που καλύπτεται από στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης (τομέας επικέντρωσης 6B)	2.800.000,00
Σ22: Ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (τομέας επικέντρωσης 6B)	1,24%
Σ23: Θέσεις εργασίας που δημιουργούνται σε έργα Leader που λαμβάνουν στήριξη (τομέας επικέντρωσης 6B)	2.000,00

Όνομα δείκτη στόχου	Τιμή στόχος 2023
1 Πληθυσμός – αγροτική	44,10%
1 Πληθυσμός – ενδιάμεση	10,40%
1 Πληθυσμός – σύνολο	11.063.000,00

Όνομα μέτρου	Όνομα δείκτη	Τιμή
M04 – Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού (άρθρο 17)	Συνολική επένδυση σε ευρώ (δημόσια + ιδιωτική)	14.138.789,00

M04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού (άρθρο 17)	Συνολική δημόσια δαπάνη σε ευρώ	12.724.910,00
M07 - Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές (άρθρο 20)	Πληθυσμός που επωφελείται από βελτιωμένες υπηρεσίες/υποδομές (7.1- 7.2- 7.4- 7.5- 7.6- 7.7)	75.000,00
M07 - Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές (άρθρο 20)	Συνολική δημόσια δαπάνη (σε ευρώ)	39.899.952,00
M19- Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του Leader (ΤΑΠΤΚ - τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων) (άρθρο 35 Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 1303/2013)	Αριθμός επιλεγμένων ΟΤΔ	47,00
M19- Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του Leader (ΤΑΠΤΚ - τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων) (άρθρο 35 Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 1303/2013)	Πληθυσμός που καλύπτεται από ΟΤΔ	2.800.000,00
M19- Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του Leader (ΤΑΠΤΚ - τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων) (άρθρο 35 Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 1303/2013)	Συνολική δημόσια δαπάνη (σε ευρώ) – προπαρασκευαστική υποστήριξη (19.1)	3.888.889,00
M19- Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του Leader (ΤΑΠΤΚ - τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων) (άρθρο 35 Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 1303/2013)	Συνολική δημόσια δαπάνη (σε ευρώ) – στήριξη για την υλοποίηση πράξεων στο πλαίσιο της στρατηγικής ΤΑΠΤΚ (19.2)	346.111.111,00
M19- Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του Leader (ΤΑΠΤΚ - τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων) (άρθρο 35 Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 1303/2013)	Συνολική δημόσια δαπάνη (σε ευρώ) – προετοιμασία και υλοποίηση των δραστηριοτήτων συνεργασίας της ομάδας τοπικής δράσης (19.3)	4.444.445,00
M19- Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του Leader (ΤΑΠΤΚ - τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων) (άρθρο 35 Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 1303/2013)	Συνολική δημόσια δαπάνη (σε ευρώ) – στήριξη για λειτουργικές δαπάνες και συντονισμό (19.4)	90.000.000,00

5. ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΤΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΠΑΑ

Από την παραπάνω ανάλυση συμπεραίνεται ότι μέσω ενισχύσεων του ΠΑΑ 2014-2020 και κυρίως του Μέτρου 19 (ΤΑΠΤΚ), αλλά και ορισμένων άλλων Μέτρων Που ενσωματώνονται στα ΤΑΠΤΚ, οι ειδικές μορφές τουρισμού οι οποίες δύνανται να προωθηθούν είναι:

- Τουρισμός υπαίθρου
- Αγροτουρισμός
- Γαστρονομικός /Οινολογικός τουρισμός
- Πολιτιστικός/ θρησκευτικός τουρισμός
- Οικοτουρισμός
- Δραστηριότητες

Σύμφωνα με τον Τουριστικό Στρατηγικό Σχεδιασμό του ΣΕΤΕ (2013), βασικές επιδιώξεις, μεταξύ άλλων, είναι η συνεχής αναβάθμιση των τουριστικών προϊόντων, η άμβλυνση της εποχικότητας της τουριστικής ζήτησης με επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου, η διαφοροποίηση και ο εμπλουτισμός του ελληνικού τουριστικού προϊόντος με την επιχειρηματική αξιοποίηση εναλλακτικών ή αναξιοποίητων μορφών τουρισμού, η ανάδειξη και η τουριστική αξιοποίηση του φυσικού και πολιτισμικού αποθέματος κ.α.

Όσον αφορά στα προϊόντα, κύρια προτεραιότητα είναι η δημιουργία ενός ισχυρού και διαφοροποιημένου χαρτοφυλακίου. Έχουν οριστεί έξι κύρια προϊόντα και μια σειρά από συμπληρωματικά και εξειδικευμένα. Τα κύρια προϊόντα είναι:

- Ήλιος και Θάλασσα
- Ναυτικός Τουρισμός
- City Break

- Ιατρικός Τουρισμός
- Πολιτιστικός Τουρισμός
- Πολιτιστικός/Θρησκευτικός Τουρισμός
- MICE

Στις συμπληρωματικές και υποστηρικτικές κατηγορίες τουριστικών προϊόντων συμπεριλαμβάνονται:

- Αγροτουρισμός
- Οικοτουρισμός
- Γαστρονομικός
- Δραστηριότητες

Με βάση τις προτεραιότητες του Τουριστικού Σχεδιασμού και τις προτεραιότητες στον τομέα του τουρισμού του ΠΑΑ, προκύπτει η παρακάτω ρήτρα συνάφειας:

	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΑ 2014-2020					
	Τουρισμός υπαίθρου	Αγροτουρισμός	Γαστρονομικός /Οινολογικός τουρισμός	Πολιτιστικός/Θρησκευτικός τουρισμός	Οικοτουρισμός	Δραστηριότητες
ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ						
Ήλιος και Θάλασσα			—	—		—
Ναυτικός Τουρισμός				—		—
City Break				—		—
Ιατρικός Τουρισμός		—			—	
Πολιτιστικός Τουρισμός				▶		
Πολιτιστικός/Θρησκευτικός Τουρισμός				▶		
MICE	—					▶
ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ-ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ						
Αγροτουρισμός	▶	▶				
Οικοτουρισμός	▶				▶	
Γαστρονομικός	▶		▶			
Δραστηριότητες	▶					▶

Επεξήγηση συμβόλων:

▶ : άμεση συνάφεια – άμεση συμβολή στη συσχέτιση τουριστικών προϊόντων

— : έμμεση ή ουδέτερη συνάφεια – συμπληρωματική και έμμεση συσχέτιση των τουριστικών προϊόντων

Από την παραπάνω ρήτρα συνάφειας προκύπτει το συμπέρασμα, ότι οι τουριστικές παρεμβάσεις του ΠΑΑ 2014-2020 ταυτίζονται πλήρως με τις συμπληρωματικές-υποστηρικτικές μορφές τουρισμού του Τουριστικού Στρατηγικού Σχεδιασμού και ότι

στις κύριες κατηγορίες προϊόντων υπάρχει σύμπτωση μόνον στο πεδίο του πολιτιστικού-θρησκευτικού τουρισμού.

Με βάση τα παραπάνω συνάγονται οι πίνακες που ακολουθούν.

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ	ΜΕΤΡΟ ΠΑΑ (CLLD/LEADER)	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ CLLD/LEADER ΠΑΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
<p>ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ-ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ ΑΓΡΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟΣ - ΟΙΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ-ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΤΗ ΦΥΣΗ</p>	<p>M19- Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του Leader (ΤΑΠΤΚ – τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων) (άρθρο 35 Κανονισμού (ΕΕ) αριθμ. 1303/2013)</p> <p>19.2.2 Επενδύσεις ιδιωτικού χαρακτήρα (συμπεριλαμβάνονται τα Μέτρα 6.2: Υποστήριξη γεωργικών εκμεταλλεύσεων και κατοίκων της υπαίθρου για εκκίνηση νέων μη γεωργικών δραστηριοτήτων, M04 - Επενδύσεις σε υλικά στοιχεία του ενεργητικού</p>	<ul style="list-style-type: none"> i. Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων. ii. Στήριξη της δημιουργίας, εκσυγχρονισμού και επέκτασης ΜΜΕ. iii. Ενέργειες συνεργασίας και δικτύωσης. iv. Αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων. v. Τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της αλυσίδας αξίας του αγροδιατροφικού τομέα. vi. Ενίσχυση επενδύσεων για μη γεωργικές δραστηριότητες 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί μικρής δυναμικότητας υποδομών διανυκτέρευσης 2. Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί χώρων εστίασης και αναψυχής 3. Ίδρυση ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων, οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες 4. Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας) 5. Ενίσχυση επενδύσεων παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων και αναμνηστικών για διάθεση στους επισκέπτες 6. Ενίσχυση για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων ΜΜΕ του τουριστικού κυκλώματος 7. Προώθηση και δημιουργία τοπικών συνεργατικών επιχειρηματικών σχηματισμών (clusters) για τη βελτίωση και ενοποίηση του τοπικού τουριστικού προϊόντος 8. Διασύνδεση τοπικής αγροτικής παραγωγής με τις τοπικές τουριστικές επιχειρήσεις μέσω βραχύβιων αλυσίδων εφοδιασμού 9. Δημιουργία ειδικών διαδρομών (π.χ. οινολογική, γαστρομαργική) 10. Εφαρμογή νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ) από τουριστικές επιχειρήσεις της περιοχής (π.χ. για προβολή, κρατήσεις) 11. Ενίσχυση της συμμετοχής σε εκθέσεις και διαφημιστικές καμπάνιες 12. Ενίσχυση επιχειρήσεων για βελτίωση ενεργειακής απόδοσης και για τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (όπως φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας, γεωθερμίας) με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης 13. Αναβάθμιση / μετατροπή υφιστάμενης υποδομής (π.χ. «τυπικής» διαμονής) σε εξειδικευμένη (π.χ. πράσινη, αγροτουριστική, φιλική στο περιβάλλον)
	<p>19.2.1 Παρεμβάσεις δημόσιου χαρακτήρα για τον τοπικό πληθυσμό (συμπεριλαμβάνονται τα υπομέτρα 7.3: Στήριξη για την ευρυζωνική υποδομή,</p>	<ul style="list-style-type: none"> i. Βελτίωση αποκατάσταση και επέκταση δημόσιων κτηρίων (καθώς και η ενεργειακή αναβάθμιση αυτών). Τα εν λόγω δημόσια κτίρια δύνανται να 	<ul style="list-style-type: none"> 1. Ίδρυση και εκσυγχρονισμός τοπικών κέντρων τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία – περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης) 2. Σήμανση αξιοθέατων και μνημείων

	<p>συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας, βελτίωσης και επέκτασής της, την παθητική ευρυζωνική υποδομή και την παροχή πρόσβασης στην ευρυζωνικότητα και την ηλεκτρονική διακυβέρνηση και 7.6: Στήριξη για μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των χωριών, των αγροτικών τοπίων και των τόπων υψηλής φυσικής αξίας, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών κοινωνικοοικονομικών πτυχών και των δράσεων περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης</p>	<p>αξιοποιηθούν για δραστηριότητες όπως διενέργεια εκδηλώσεων, άθληση, μουσεία, εκθετήρια κ.α., καθώς και για δημιουργία πολυχώρων, για την επίδειξη και πώληση τοπικών προϊόντων κ.α.</p> <p>ii. Διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση πολιτιστικών χαρακτηριστικών της υπαίθρου.</p> <p>iii. Έργα δημιουργίας, ανάπτυξης ή βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών αναψυχής, πολιτισμού, καθώς και ενέργειες ανάδειξης και προβολής για την αύξηση της ελκυστικότητας της περιοχής.</p> <p>iv. Έργα για την περιβαλλοντική αναβάθμιση των περιοχών.</p> <p>v. Βασικές υπηρεσίες και ανάπλαση χωριών σε αγροτικές περιοχές</p> <p>vi. Δημιουργία, βελτίωση και επέκτασή της ευρυζωνικής υποδομής</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Δημιουργία ειδικών διαδρομών σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου (π.χ. ποδηλατικές, motor cross, ράλυ, αθλητικές) 4. Βελτίωση προσβασιμότητας και ανάδειξης πεδίων αναρρίχησης, αερόστατου πλαγιάς, αιωροπτεριστών κ.α. 5. Αποκατάσταση/σήμανση/ψηφιοποίηση/προβολή μονοπατιών (π.χ. ιστορικών, δασικών, ορειβατικών, φυσιολατρικών, οικολογικών κ.α.), γεφυριών, κρηνών, νερόμυλων, ανεμόμυλων κ.α. 6. Μελέτες και επενδύσεις για τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των χωριών, των αγροτικών τοπίων και των τόπων 7. Αξιοποίηση δημόσιων κτιρίων για τη στέγαση μουσείων, εκθετηρίων, πολιτιστικών εκδηλώσεων, πώλησης στους επισκέπτες τοπικών προϊόντων κ.α. 8. Ενίσχυση τοπικών εκδηλώσεων για την προβολή τοπικών προϊόντων σε επισκέπτες 9. Ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών 10. Ανάπλαση ιστορικών κέντρων και περιβάλλοντος χώρου μνημείων με σημαντικό αριθμό επισκεπτών 11. Αναβάθμιση-ψηφιοποίηση-βελτίωση προσβασιμότητας θεματικών και λαογραφικών τοπικών μουσείων 12. Ψηφιοποίηση πολιτιστικών αγαθών 13. Έρευνες αγοράς -Εκπόνηση (integrated) στρατηγικών marketing 14. Βελτίωση ψηφιακής πλατφόρμας επικοινωνίας, ψηφιακού περιεχομένου και αναβάθμιση ή δημιουργία νέων καναλιών επικοινωνίας 15. Δημιουργία προωθητικού υλικού (έντυπου και ψηφιακού) και δράσεις προβολής 16. Συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις (trade fairs – road shows) – επιχειρηματικές αποστολές, b2b συναντήσεις σε αγορές στόχους 17. Διοργάνωση εκδηλώσεων στο εξωτερικό για προβολή της περιοχής
	<p>19.3 - Προετοιμασία και υλοποίηση δραστηριοτήτων συνεργασίας στο πλαίσιο τοπικής δράσης</p>	<p>i. Ενίσχυση της συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ περιοχών προκειμένου να αναπτυχθούν νέοι τρόποι και διαδικασίες για την αντιμετώπιση προβλημάτων των επιλεγμένων αγροτικών περιοχών</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ανάπτυξη και υλοποίηση σχεδίων συνεργασίας μεταξύ περιοχών (Ελλάδα ή εξωτερικό) για τη μεταφορά καλών και καινοτόμων πρακτικών για την ανάπτυξη του τοπικού τουρισμού 2. Δημιουργία δικτύων στο πεδίο του τουρισμού

6. ΠΛΕΓΜΑ ΔΡΑΣΕΩΝ – ΕΡΓΩΝ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΑΝΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΙΟΝ

Α/Α	Προτεινόμενες Δράσεις	Πηγή Χρηματοδότησης ΠΑΑ (Μέτρο)	Εμπλεκόμενοι φορείς υλοποίησης	Χρονική Κλιμάκωση						
				Α' εξ. 2016	Β' εξ. 2016	Α' εξ. 2017	Β' εξ. 2017	Α' εξ. 2018	Β' εξ. 2018	Α' εξ. 2019
[1] «ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΣ - ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»										
1.1	Σήμανση αξιοθέατων και μνημείων	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲				
1.2	Μελέτες και επενδύσεις για τη διατήρηση, αποκατάσταση και αναβάθμιση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των χωριών, των αγροτικών τοπίων και των τόπων	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	
1.3	Αξιοποίηση δημόσιων κτιρίων για τη στέγαση μουσείων, εκθετηρίων, πολιτιστικών εκδηλώσεων, κ.α	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	
1.4	Ανάδειξη παραδοσιακών οικισμών	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
1.5	Ανάπλαση ιστορικών κέντρων και περιβάλλοντος χώρου μνημείων με σημαντικό αριθμό επισκεπτών	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
1.6	Αναβάθμιση-ψηφιοποίηση-βελτίωση	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ							
1.7	Ενίσχυση τοπικών εκδηλώσεων για την προβολή τοπικών προϊόντων σε επισκέπτες	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
1.8	Βελτίωση προσβασιμότητας θεματικών και λαογραφικών τοπικών μουσείων	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲			
1.9	Ψηφιοποίηση πολιτιστικών αγαθών	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲			
[2] «AGRO, ECO, GASTRO, ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ»										
2.1	Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί μικρής δυναμικότητας υποδομών διανυκτέρευσης	19.2.1	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΛΟΙΠΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
2.2	Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί χώρων εστίασης και αναψυχής	19.2.1	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΛΟΙΠΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲

Μελέτη Εξειδίκευσης Δράσεων Σύνδεσης Πρωτογενούς και Τουριστικού τομέα για υιοθέτηση ολοκληρωμένων στρατηγικών στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

Α/Α	Προτεινόμενες Δράσεις	Πηγή Χρηματοδότησης ΠΑΑ (Μέτρο)	Εμπλεκόμενοι φορείς υλοποίησης	Χρονική Κλιμάκωση						
				Α' εξ. 2016	Β' εξ. 2016	Α' εξ. 2017	Β' εξ. 2017	Α' εξ. 2018	Β' εξ. 2018	Α' εξ. 2019
2.3	Ίδρυση ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων, οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες	19.2.1	ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΛΟΙΠΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	▲	▲	▲	▲			
2.4	Ιδρύσεις, επεκτάσεις, εκσυγχρονισμοί επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση του τουρισμού της υπαίθρου (εναλλακτικές μορφές τουρισμού, ειδικές μορφές τουρισμού, χώροι αθλοπαιδιών, χώροι γευσιγνωσίας)	19.2.1	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΛΟΙΠΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
2.5	Ενίσχυση επενδύσεων παραγωγής παραδοσιακών προϊόντων και αναμνηστικών για διάθεση στους επισκέπτες	19.2.1	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΛΟΙΠΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
2.6	Ενίσχυση για εκσυγχρονισμό υφιστάμενων ΜΜΕ του τουριστικού κυκλώματος	19.2.1	ΜΜΕ	▲	▲	▲	▲			
2.7	Πρώθηση και δημιουργία τοπικών συνεργατικών επιχειρηματικών σχηματισμών (clusters) για τη βελτίωση και ενοποίηση του τοπικού τουριστικού προϊόντος	19.2.1	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΜΙΚΡΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΛΟΙΠΑ ΦΥΣΙΚΑ Ή ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	▲	▲	▲	▲			
2.8	Διασύνδεση τοπικής αγροτικής παραγωγής με τις τοπικές τουριστικές επιχειρήσεις μέσω βραχύβιων αλυσίδων εφοδιασμού	19.2.1	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
2.9	Δημιουργία ειδικών διαδρομών (π.χ. οινολογική, γαστριμαργική)	19.2.1	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ, ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲			
2.10	Εφαρμογή νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ) από τουριστικές επιχειρήσεις της περιοχής (π.χ. για προβολή, κρατήσεις)	19.2.1	ΜΜΕ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
2.11	Ενίσχυση της συμμετοχής σε εκθέσεις και διαφημιστικές καμπάνιες	19.2.1	ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΑΓΡΟΤΕΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
2.12	Ενίσχυση επιχειρήσεων για βελτίωση ενεργειακής απόδοσης και για τη χρήση	19.2.1	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲

Μελέτη Εξειδίκευσης Δράσεων Σύνδεσης Πρωτογενούς και Τουριστικού τομέα για υιοθέτηση ολοκληρωμένων στρατηγικών στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020

Α/Α	Προτεινόμενες Δράσεις	Πηγή Χρηματοδότησης ΠΑΑ (Μέτρο)	Εμπλεκόμενοι φορείς υλοποίησης	Χρονική Κλιμάκωση							
				Α' εξ. 2016	Β' εξ. 2016	Α' εξ. 2017	Β' εξ. 2017	Α' εξ. 2018	Β' εξ. 2018	Α' εξ. 2019	
	ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (όπως φωτοβολταϊκά, αξιοποίηση βιομάζας, γεωθερμίας) με σκοπό την κάλυψη των αναγκών της επιχείρησης										
2.13	Αναβάθμιση / μετατροπή υφιστάμενης υποδομής (π.χ. «τυπικής» διαμονής) σε εξειδικευμένη (π.χ. πράσινη, αγροτουριστική, φιλική στο περιβάλλον	19.2.1	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	
2.14	Ίδρυση και εκσυγχρονισμός τοπικών κέντρων τουριστικής πληροφόρησης (γραφεία – περίπτερα ενημέρωσης και πληροφόρησης)	19.2.1	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	▲	▲	▲	▲				
2.15	Δημιουργία ειδικών διαδρομών σε περιοχές της αγροτικής υπαίθρου (π.χ. ποδηλατικές, motor cross, ράλυ, αθλητικές)	19.2.1	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ, ΣΥΛΛΟΓΟΙ	▲	▲	▲	▲				
2.16	Βελτίωση προσβασιμότητας και ανάδειξης πεδίων αναρρίχησης, αερόστατου πλαγιάς, αιωροπτεριστών κ.α.	19.2.1	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ, ΣΥΛΛΟΓΟΙ	▲	▲	▲	▲				
2.17	Αποκατάσταση/σήμανση/ψηφιοποίηση/προβολή μονοπατιών (π.χ. ιστορικών, δασικών, ορειβατικών, φυσιολατρικών, οικολογικών κ.α.), γεφυριών, κρηνών, νερόμυλων, ανεμόμυλων κ.α	19.2.1/19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲		
2.18	Ενίσχυση τοπικών εκδηλώσεων για την προβολή τοπικών προϊόντων σε επισκέπτες	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲	
2.19	Ανάπτυξη και υλοποίηση σχεδίων συνεργασίας μεταξύ περιοχών (Ελλάδα ή εξωτερικό) για τη μεταφορά καλών και καινοτόμων πρακτικών για την ανάπτυξη του τοπικού τουρισμού	19.3	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲				
2.20	Δημιουργία δικτύων περιοχών στο πεδίο του τουρισμού	19.3	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲				
[3] «ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ»											
3.1	Έρευνες αγοράς -Εκπόνηση (integrated) στρατηγικών marketing	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲						
3.2	Βελτίωση ψηφιακής πλατφόρμας επικοινωνίας, ψηφιακού περιεχομένου και αναβάθμιση ή δημιουργία νέων καναλιών επικοινωνίας	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲						
3.3	Δημιουργία προωθητικού υλικού (έντυπου και ψηφιακού) και δράσεις προβολής	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲						

Α/Α	Προτεινόμενες Δράσεις	Πηγή Χρηματοδότησης ΠΑΑ (Μέτρο)	Εμπλεκόμενοι φορείς υλοποίησης	Χρονική Κλιμάκωση						
				Α' εξ. 2016	Β' εξ. 2016	Α' εξ. 2017	Β' εξ. 2017	Α' εξ. 2018	Β' εξ. 2018	Α' εξ. 2019
3.4	Συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις (trade fairs – road shows) – επιχειρηματικές αποστολές, b2b συναντήσεις σε αγορές στόχους	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲
3.5	Διοργάνωση εκδηλώσεων στο εξωτερικό για προβολή της περιοχής	19.2.2	ΔΗΜΟΣΙΟΙ ΦΟΡΕΙΣ	▲	▲	▲	▲	▲	▲	▲

ΠΗΓΕΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ, **ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ 2014-2020**, 2015 (διαθέσιμο στη διεύθυνση: <http://www.agrotikianaptixi.gr/index.php>)
- ΣΕΤΕ, **Τουριστικός Στρατηγικός Σχεδιασμός - Οδικός Χάρτης Υλοποίησης, 2014** (διαθέσιμο στη διεύθυνση: http://sete.gr/fileadmin/SETE_Conferences/2013/presentations/Tourism%20Strategy%20Plan_SETE%20Conference_Updated.pdf)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ΟΔΗΓΟΣ: **Καθοδήγηση για τους τοπικούς φορείς σχετικά με την τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων**, 2014
- Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας, **Η Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020**, 2015

